Gemeente Borne

Raadsmemo

Nummer
26int03599

aan	Van	Opsteller	datum
Gemeenteraad Borne	College van B en W	S. van Capelle	18 augustus 2026

betreft
Eerder aanvragen onderwijs- en woningbouwprojecten bij de netbeheerder

Portefeuillehouder
D. Vermorken

Argumentatie voor aanbieding memo aan de gemeenteraad:
Ter informatie.

Geachte raadsleden,

Bij deze informeren wij u over het volgende.

Aanleiding
Tot 1 juli 2026 hielden netbeheerders een deel van de beschikbare capaciteit apart voor kleinere aansluitingen, zoals huishoudens, nieuwbouwprojecten, laadpalen en mkb'ers. Nu komen alle aanvragen voor transportcapaciteit in gebieden met netcongestie op dezelfde wachtlijst. Daarbij maakt het niet meer uit of het gaat om een grote of kleine aansluiting. Iedereen moet wachten tot er weer capaciteit beschikbaar is op het stroomnet in de regio. Er wordt gesproken over netcongestie als in een regio te weinig ruimte is op het stroomnet.

Om ervoor te zorgen dat belangrijke voorzieningen, zoals woningen, scholen en ziekenhuizen, sneller een aansluiting op het stroomnet kunnen krijgen, heeft de Autoriteit Consument & Markt (ACM) regels gemaakt voor voorrang op de wachtlijst: 'maatschappelijk prioriteren'. Deze regels zorgen niet voor extra ruimte op het stroomnet, maar bepalen welke aanvragen als eerste aan de beurt komen als er weer capaciteit beschikbaar is.

De ACM handhaaft de bestaande 3 prioriteitscategorieën:
1. Congestieverzachters: projecten die direct ruimte op het elektriciteitsnet maken.
2. Veiligheid: projecten die essentieel zijn voor de nationale veiligheid, zoals ziekenhuizen, noodhulpdiensten, defensie en politie.
3. Basisbehoeften: projecten die voorzien in maatschappelijke basisbehoeften zoals woningbouw, onderwijs.

Werkwijze ‘Eerder aanvragen’
Omdat het bij woningbouw en scholen gaat om langlopende trajecten kunnen gemeenten dit jaar nog in een vroegtijdig stadium - tot 10 jaar vooruit - transportcapaciteit én prioriteit aanvragen. Hiervoor is de werkwijze ‘Eerder Aanvragen’ opgesteld. Vanaf 1 oktober 2026 kunnen eenmalig verzoeken gecoördineerd worden ingediend.

Met de werkwijze ‘Eerder Aanvragen’ krijgen gemeenten een nieuwe taak en wordt een deel van de aanpak voor een zorgvuldige invulling van het energienet bij gemeenten neergelegd, zonder dat zij daarover formeel zeggenschap hebben. Hierover is nog veel onduidelijk. Onder meer de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de samenwerkingsverbanden G4 (vier grote steden) en de G40 (41 middelgrote steden) hebben hierover hun zorgen geuit. Er is echter geen bereidheid bij de netbeheerders gebleken om gemeenten hierin tegemoet te komen. Dit proces laat voor wat betreft ons college onverlet dat de primaire verantwoordelijkheid voor de elektriciteitsvoorziening bij de netbeheerders hoort te liggen en niet bij de gemeenten.

Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit onderwijs- en woningbouwprojecten Borne 2026
Ondanks de onduidelijkheden is het vanwege de beperkte tijd niet wenselijk om verder af te wachten. Het risico om de deadline te missen is hierbij te groot, omdat de projecten in gemeente Borne dan achteraan in de wachtlijst kunnen komen. Daarom heeft het college van burgemeester en wethouders op 18 augustus 2026 de ‘Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit onderwijs- en woningbouwprojecten Borne 2026’ vastgesteld.

Deze regels zijn gebaseerd op de VNG-modelbeleidsregels, waarvan de VNG heeft geadviseerd om ze te gebruiken, naar eigen inzicht verder in te vullen en vervolgens vast te stellen. Gemeente Borne volgt deze lijn. Wel is een aantal wijzigingen doorgevoerd. Zo is in Borne de mogelijkheid toegevoegd voor het aanvragen van onderwijshuisvestingsprojecten, vanwege het belang van onderwijshuisvesting voor de gemeente. Deze projecten voor primair en voortgezet onderwijs kunnen in stap 3 van de ‘Rangordebepaling’ (artikel 9) voorrang krijgen ten opzichte van woningbouwprojecten (als ze voldoen aan de voorwaarden). Hiervoor is gekozen vanwege het belang, maar ook om samen met de andere gemeenten in het netcongestiegebied zoveel mogelijk één lijn te trekken. De verwachting is ook dat deze projecten een geringe belasting op het net zullen hebben ten opzichte van de woningbouwprojecten. Ook krijgen in Borne bepaalde woningbouwprojecten, na de eventuele onderwijsprojecten, voorrang op andere woningbouwprojecten in stap 3. Dit is het geval wanneer de projectlocatie onderdeel uitmaakt van de aangewezen ontwikkellocaties in de gemeentelijke omgevingsvisie ‘Samen Borne’, mede gelet op de bijdrage van hiervan aan de maatschappelijke ambities.

Hoewel er juridische risico’s zijn en de VNG deze ook onderschrijft, zijn deze regels opgesteld met als doel om – binnen de korte tijd die er is - zo zorgvuldig mogelijk en met zo weinig mogelijk juridische risico’s te kunnen onderbouwen waarom gemeente Borne voor onderwijs en woningbouw een bepaalde volgorde gaat hanteren. Op deze manier kan gemeente Borne komen tot de zogenaamde ‘volgordelijst’ om in te dienen bij de netbeheerder.

Geen garantie
Benadrukt wordt dat de netbeheerder uiteindelijk de positie in de wachtrij en de toekenning van transportcapaciteit bepaalt. Gemeentelijke richtlijnen sturen alleen op de volgorde en de fasering voor het indienen. Ook bij prioriteit is toekenning van netcapaciteit niet gegarandeerd.

Een project aanmelden kan van 19 tot en met 31 augustus 2026
Voor een tijdige indiening van prioriteringsverzoeken bij de netbeheerder (vanaf 1 oktober 2026) is een compacte procedure nodig. Hiervoor moet uiterlijk op 31 augustus 2026 bij gemeente Borne bekend zijn welke projecten zijn aangemeld.

Het stellen van deze deadline is belangrijk, omdat gemeente Borne hierna eerst nog moet komen tot de (uiteindelijk bij de netbeheerder in te dienen) volgordelijst. Hiervoor is tijd nodig, omdat de gemeente ook nog de mogelijkheid biedt om binnen tien kalenderdagen na bekendmaking van de volgordelijst een gemotiveerd verzoek tot heroverweging in te dienen en deze eventuele verzoeken ook nog beoordeeld moeten worden. Zodoende is een spoedige vaststelling van de volgordelijst van belang.

Vanwege de beperkte tijd die er is, heeft het college van burgemeester en wethouders zich ingezet om zo snel mogelijk beleidsregels vast te stellen. Ook is geen inspraak verleend. Dit alles vanwege de spoedeisende uitvoering en zodat er meer tijd voor initiatiefnemers is om hiervoor projecten bij gemeente Borne aan te melden.

In het kader van de beperkte tijd is ook, voorafgaand aan de besluitvorming van het college, alvast gecommuniceerd over het ‘Eerder aanvragen’ via de lokale kanalen. Een aantal partijen, inclusief de partijen waarvan bekend was dat zij in het kader van de overgangsregeling (die liep tot 1 juli 2026) een project hebben aangemeld bij de netbeheerder, en direct betrokken partners is daarnaast specifiek van op de hoogte gebracht. Het doel hiervan is geweest om op deze manier zoveel mogelijk geïnteresseerden tijdig te bereiken.

Overleg met andere gemeenten binnen het congestiegebied
Gezien de korte tijd is geadviseerd om per gemeente een eigen volgordelijst met prioriteit op orde te hebben. Desondanks heeft in het kader van ‘Eerder Aanvragen’ de afgelopen periode ambtelijk afstemming tussen de vier gemeenten, die betrokken zijn bij het station Hengelo Weideweg, plaatsgevonden. Op 12 augustus 2026 heeft een bestuurlijk overleg tussen de portefeuillehouders plaatsgevonden.

Onder meer vanwege de extra besluitvorming, de complexere organisatie en de juridische risico’s die dit met zich mee kan brengen is – mede ook gelet op de beperkte tijd – de conclusie getrokken dat de gemeenten allen op een eigen wijze invulling geven aan het proces om te komen tot een volgordelijst. Wel is afgesproken dat er ambtelijk overleg blijft. Dit onder meer op het moment dat de gemeenten beter in beeld hebben welke projecten op de volgordelijst staan, om te onderzoeken of er nog een vorm van samenwerking mogelijk en wenselijk is.

Financiële onduidelijkheden
De voorfinanciering en het prioriteren van netcapaciteit voor woningbouw en onderwijs ligt momenteel bij de gemeente. Omdat gemeenten via het eerder aanvragen al in een zeer vroeg stadium transportcapaciteit op het stroomnet reserveren (tot 10 jaar vooruit), hebben gemeenten al financiële verplichtingen en moeten zij eventuele aanbetalingen doen.

Op 20 juli liet de VNG weten dat tijdens is afgesproken dat meerdere betrokken partijen zich eraan committeren dat de uiteindelijke aanbetalingskosten niet voor rekening van gemeenten komen. Hierdoor kunnen alle gemeenten hun woningbouw- en onderwijshuisvestingsprojecten eerder aanvragen, zonder dat de uiteindelijke aanbetalingskosten een financiële belemmering vormen. Het alternatief van de aanbetalingsregeling zal erop gericht zijn dat de wachtlijst een betrouwbaar beeld blijft geven van de daadwerkelijke vraag naar transportcapaciteit. Zodra hierover meer duidelijkheid is, worden de gemeenten hierover geïnformeerd.

Ten aanzien van dit punt is voor nu geadviseerd om informatie te verzamelen over welke projecten mogelijk financiële afspraken vragen, bijvoorbeeld met ontwikkelaars of gemeentelijke projecten.

Daarnaast hebben de netbeheerders met elkaar afgesproken dat gemeenten die een aanvraag doen naar verwachting in het derde kwartaal van 2026 een offerte krijgen (voor de 100% van de aansluitkosten). Voor de offerte is een handtekening nodig van de aanvrager. 20% van deze offerte geldt als aanbetaling om op de wachtlijst te komen. Gemeenten ontvangen de factuur daarvoor op 1 oktober 2027, zodat er tijd is om daarover indien nodig een raadsbesluit te nemen. Deelname aan de werkwijze ‘Eerder Aanvragen’ kan hierdoor op termijn leiden tot een gemeentelijke voorfinancieringsverplichting. Vanwege de beperkte tijd is het echter niet wenselijk om verder af te wachten. Het risico om de deadline te missen is hierbij te groot, omdat de projecten in gemeente Borne dan achter in de wachtlijst komen

Vervolg in het kort
Na 31 augustus wordt de volgordelijst opgesteld. Hierover zal naar verwachting begin september worden besloten, waarna deze wordt gepubliceerd volgens de vastgestelde beleidsregels. Uw gemeenteraad zal hierover ook worden geïnformeerd.

Vervolgens kunnen eventuele verzoeken om heroverweging worden ingediend en worden deze beoordeeld. In deze periode van september tot oktober zal ook (ambtelijk) overleg plaatsvinden met de andere gemeenten binnen het congestiegebied. Indien aan de orde wordt volgens de vastgestelde beleidsregels een nieuwe volgordelijst bekend gemaakt. Vervolgens begint de gemeente met het indienen van projecten bij de netbeheerder vanaf 1 oktober 2026.